

Posudek oponenta na bakalářskou práci Patricie Brousilové „Názory občanů České republiky na daňovou progresivitu na základě pravolevého kontinua“

Celkové hodnocení

Autorka svojí práci, která se věnuje vcelku zajímavému, ale obtížnému tématu daní a jejich politické přijatelnosti, bohužel věnovala o poznání méně úsilí, než by bylo ideální. Struktura práce i metoda jejího zpracování se jeví optimalizovaná na to, aby se text dobře psal, tj. aby jeho tvorba byla co nejméně pracná. O to menší přínos však představuje pro čtenáře.

Většina textu prvních tří kapitol má podobu obsáhlých, zpravidla učebnicových, výpisků s velkým objemem přímých citací. Tyto výpisky přitom nejsou příliš úzce zacílené a týkají se všeho možného, co nějak blíže či vzdáleněji souvisí s tématem práce. V empirické části práce, tj. v kapitole 4, autorka několikrát opakuje tytéž informace a tytéž postupy a nezapomněla do ní ani přkopírovat velkou část projektu ke zkoušce SVIP. Interpretace výsledků zkoumání a jejich diskuse jsou sporné až nedostatečné.

Navrhují hodnocení v rozpětí tři až čtyři v závislosti na průběhu obhajoby.

Dílčí komentáře

Úvod práce je poněkud roztržitý a autorce se příliš nedaří inzerovat přínosy svého zkoumání. Centrální hypotéza práce, kterou Úvod mimo jiné představuje je podivně šroubovaná a obtížně srozumitelná. Ještě horší je, že autorka má problémy operacionalizovat, co vlastně znamená „ochota odvádět vyšší procento daně,“ byť její interpretace empirických výsledků jsou v tomto směru celkem odvážné (viz níže). Z jakékoli definice daně je zřejmé, že jde o povinnou platbu, takže na ochotě či neochotě striktně vzato moc záležet nemusí. Autorka ve výsledku lavíruje mezi různými významy této „ochoty,“ kdy jí někdy myslí dobrovolnost placení daní (s. 15), někdy to, jaká je podle respondentů žádoucí výše daní (s. 34 a dále), a jindy zase to, za jak přiměřené považují respondenti aktuální daňové sazby, kterým čelí různé příjmové skupiny (s. 38 a dále). Ve výsledku vzniká těžko srozumitelná změť, a to ani nezohledňují, že respondenti nehodnotí skutečné daňové sazby, o kterých patrně mají velmi omezenou představu (už jenom proto, že dotazník nespécifikuje, na jaké daně se konkrétně ptá), ale jakýsi svůj subjektivní dojem o nich.

Kapitoly 1 a 2 se vztahují k relevantním aspektům problematiky jen částečně. Jedná se zejména o výpisky a obsáhlé přímé citace z různých učebnic, zvláště z Kubátové (2000) a Širokého (2006). Z těchto dvou zdrojů vycházejí celé (pod)kapitoly 1.1-1.5 (s. 10-14) a 2.2 (s. 19-24), kde se autorka zaměřuje buď na různá bizarně složitá členění typů daní a jejich funkcí, nebo na irelevantní dějiny daní v českých zemích od 10. století dále. Ostatní pasáže jsou obvykle obsáhlými výpisky z jiných (nepočtených) zdrojů. Jakýkoli pokus o syntézu literatury chybí. Text občas okořeně nějakou podivností, jako tvrzení, že Holmanova základní učebnice ekonomie obsahuje jakousi empirickou oporu pro autorčinu hypotézu (s. 17), nebo že tajemnou výzkumnou zprávu, z níž autorka vychází, aniž by ji citovala, publikoval v roce 1997 Alexis de Tocqueville, kterého autorka navíc považuje za ženu (s. 17). Výběr literatury, která by šla nad rámec učebnic se rovněž příliš nevydařil – argumentace v textu spoléhá na marxistický časopis

Review of Radical Political Economics, či názory lidí bez relevantní odborné publikační činnosti, jako jsou Mach či Kohout.

Kapitola 3 je o něco lepší, protože autorka se zpočátku pokouší o syntézu různých zdrojů a vytvoření relevantního fundamentu pro empirickou část práce (s. 25-26). V podkapitole 3.4 se ovšem vrací do starých kolejí a představuje opět lineární výpisky (s. 26-28), tentokrát z Piurka et al. (2011). Kap. 3.5 je k textu jen přilepená a její centrální tvrzení, že teoretická část tvoří dobré východisko pro autorčinu hlavní hypotézu, nepovažuji za přesvědčivé.

Kapitola 4 začíná málo slibně, a to překopírovaným projektem SVIPu, který je upravený pro potřeby bakalářské práce tak málo, že dokonce zůstal v budoucím čase (s. 30-32). Následující empirické jádro práce důsledně seznamuje čtenáře se stejnými informacemi vždy dvakrát či třikrát, a to v podobě tabulky, grafu i slovního popisu. Také výzkumné postupy se neustále opakují a v klíčové podkapitole 4.2 se děje pětkrát za sebou totéž, jen s trochu jinými čísly. Výsledky autorčiny práce šlo nepochybně reportovat způsobem, který by byl pro čtenáře méně únavný (byť by se jím pak nejspíš nedalo zaplnit tolik stránek). Při interpretaci grafů ignoruje autorka konfidenční interval. Zohledníme-li ho, představují grafy mnohem slabší, až by se dalo říct téměř žádnou, evidenci ve prospěch autorčiny hypotézy. Platí přitom, že otázky, z nichž vycházejí analyzovaná data, se zněním hypotézy úzce nekorespondují.

Regrese autorce vycházejí tak nějak různě, někdy je něco signifikantní, někdy zase ne. Absence jakéhokoli koherentního obrazu, který by z dat vycházel, však autorku neznepokojuje. Interpretace výsledků se zaměřuje čistě na statistickou významnost a znaménko proměnných a ignoruje otázku jejich věcné významnosti. Stojí přitom za pozornost, že i tam, kde klíčová proměnná „Zařazení na škále levice-pravice“ vychází signifikantní (tj. v polovině případů), je její působení velice slabé. Diskuse v kap. 4.3 je zcela nedostatečná.

Seznam literatury není podle abecedy, takže se v něm dost těžko něco hledá.

V Praze 16. 1. 2020,

Petr Špecián, Ph.D.